La vida com a excepció

Ubi sera mea cuadriga?

Les classes de llatí eren avorrides, com també ho eren les matemàtiques, les ciències naturals i en menor mesura les classes d'història. Malgrat tot, apreníem, encara que no sabria dir si apreníem perquè els professors ens seduïen amb la seva capacitat d'evitar que ens distraguéssim —cosa fàcil en aquells anys de traspàs entre un règim polític que semblava que moria i on l'ensenyament era més aviat adoctrinament— o perquè la matèria primera objecte d'aquelles classes —és a dir nosaltres, els adolescents d'un país gris i vençut— començàvem a deixondir-nos d'aquell món de decadència tot trencant les primeres normes.

L'escola era La Salle de Montcada i Reixac, que, en aquells anys, per necessitat més que no pas per convenciment, començava a incorporar com a docents professorat laic, sovint poc amic de les tenebroses i llargues sotanes dels germans d'aquella congregació catòlica que els francesos van escampar arreu del món.

Entre les matemàtiques i el llatí, però, hi havia una estranya connexió d'entrada difícil de copsar. El que ho lligava era el fet que la professora de llatí era cunyada del professor de matemàtiques, fet innocu que, vist amb la perspectiva dels anys, només es pot sustentar pel fet que ambdós feien mans i mànigues perquè aprenguéssim alguna cosa sobre un món del qual teníem molt poc coneixement, malgrat els nostres dubtes sobre la utilitat de fer-ho.

El cognom del professor de matemàtiques era Casquero, i la professora de llatí es deia Cotrolo. Aquells estranys cognoms no els he vist mai reproduïts al costat de cap nom en els anys que fa que soc al món, la qual cosa m'ha fet pensar fins a quin punt això que ara explico és veritat o s'ha covat en el cervell d'un adolescent que encara havia de trigar a distingir entre la realitat i la imaginació, si és que mai he arribat a separar amb nitidesa aquests dos plans.

La Cotrolo intentava que aprenguéssim llatí traduint els textos de Juli Cèsar sobre la conquesta de la Gàl·lia i així, mitjançant les aventures de l'exèrcit romà, se suposava que nosaltres adquiriríem una base de coneixement que crec que ni ella mateixa tenia clar què ens hauria d'aportar per al nostre futur. Al capdavall, la nostra ingenuïtat era tan gran que només pensàvem a combatre l'avorriment i trobar formes de gaudir de les coses més inversemblants.

En aquells anys va començar a ser conegut un cantant que havia vingut d'Andalusia a Badalona i que amb els anys esdevindria una icona de la cobla espanyola amb molta acceptació popular, entre altres coses, per la singularitat de les seves lletres, que s'enganxaven amb molta facilitat. Algunes d'aquelles cançons formen part de la banda sonora original d'aquells anys de la mal anomenada transició política espanyola. El seu nom era Manolo Escobar i tenia una cançó força encomanadissa la tornada de la qual deia en castellà: «Mi carro me lo robaron, anoche cuando dormía. ¿Dónde estará mi carro?». Tothom, o gairebé tothom, coneixia aquella cançó i evidentment també nosaltres, raó per la qual, per combatre l'avorriment, uns quants alumnes vam decidir traduir aquella lletra al llatí. Si més no, seria més entretingut i xalest que no pas traduir les campanyes de Juli Cèsar.

El resultat d'aquella incursió al món de la traducció va ser un text que qualsevol persona podia arribar a entendre i la qualitat del qual ningú no gosava posar en dubte. Al capdavall, a ningú li havia passat pel cap dedicar el seu temps a activitats tan estranyes com era la traducció. El text deia: «Mea cuadriga robata erat, a nocte ubi ambulava. Ubi sera mea cuadriga?».

Si em demaneu, però, què ens va dir la Cotrolo, us diré posant la mà al cor que, si bé no recordo de manera precisa la seva reacció, em ve al cap una mirada de tendresa i l'acceptació d'una petita satisfacció per saber que havíem trobat una utilitat a les seves classes de llatí.

Avui, però, per fer aquell exercici de traducció hauríem fet servir sens dubte un motor de traducció automàtica, amb un resultat força millor que aquell primeríssim contacte amb el món de la traducció, un món que molts anys després formaria part de la meva vida.

Per cert, el motor de Google tradueix la cançó de la manera següent: «Currus furto sublatus est; nocte dormivit. Ubi currus erit?».

El professor Collado

Deien les persones que el coneixien que el professor Collado vivia a la Fonda Sant Pancraç, l'hostal ubicat a tocar de l'estació dels Ferrocarrils de Bellaterra. El recordo més aviat baixet, una mica ple de panxa, amb una cara seriosa com si no hagués rigut mai, d'aquelles que sembla que hagin de tenir els *hidalgos* castellans. Anava vestit amb una americana amb un estampat de quadrets molts petits i uns pantalons de tergal ben planxats i amb la ratlla ben recta, impecable, i amb unes sabates lluents de color marró de castanya ponentina.

Era el professor d'alemany de l'EUTI, el centre d'estudis de traducció que anys després havia de convertir-se en la Facultat de Traducció i d'Interpretació. El professor Collado va ser el primer professor d'alemany que vaig conèixer en la meva vida. Després en coneixeria d'altres que tenien també aquesta llengua com a matèria, amb alguns dels quals hauria d'anar forjant amb els anys una connexió especial, com ara el Willy, la Doris o la Marisa. Però això hauria de passar temps després.

Aleshores la informàtica era principalment un coneixement aplicat sobretot a àmbits de gestió, que en el cas de la Universitat volia dir les tasques relacionades amb la gestió d'alumnes i probablement també amb l'àmbit de la gestió laboral. Els traductors, les traductores feien servir màquines d'escriure, en alguns casos electròniques. Per això, de la meva entrada a l'EUTI, recordo que algunes persones em miraven de manera escrutadora i amb malfiança, i d'altres em demanaven allò que era impossible de fer amb l'ordinador que tenia, perquè val a dir que només hi havia un ordinador a l'EUTI, i aquest era sobre la meva taula. D'aquella màquina, en recordo la marca, SECOINSA, i recordo també que funcionava amb un sistema operatiu anomenat CP/M, que era més antic encara que l'MS-DOS, sistema operatiu rebesavi de l'actual Windows.

Jo descobria el món de la informàtica al mateix temps que descobria el món de la traducció. I, de la informàtica, el més destacable aleshores era l'aparició dels primers programes de processament de textos, alguns amb noms més propis de grup de música pop, com ara WordStar, i d'altres amb noms menys atractius, com ara WordPerfect.

Un dia que estava dedicat a cercar els caràcters de les llengües de l'alfabet llatí, em vaig adonar que la llengua alemanya tenia algun caràcter que jo desconeixia. Es tractava de la lletra β, i em vaig veure en l'obligació d'investigar si això passava amb les altres llengües que s'ensenyaven a l'EUTI. El sentit comú em deia que, per saber-ho, el més raonable era adreçar-me als professors corresponents, convençut que trobaria la resposta d'una manera ràpida; al capdavall, ells, elles, eren les persones més expertes que hi havia al meu voltant.

Vaig començar per l'alemany i, sense dubtar-ho dos cops, em vaig dirigir al despatx del professor Collado amb el convenciment i una poc dissimulada satisfacció de saber que parlaria de tu a tu amb aquella sàvia persona, i convençut, també, que ell entendria de seguida l'enunciat del tema i que trobaria resposta a la meva requesta. «Professor Collado», vaig etzibar-li, «voldria saber quants caràcters té l'alfabet alemany».

L'aparent senzillesa que jo creia que amagava aquell enunciat no va ser compartida per aquell savi castellà, que em va mirar sense entendre la meva pregunta, amb la qual cosa, segur de mi mateix, vaig voler reelaborar la pregunta, convençut que tot plegat era un malentès que s'aclariria afegint-hi a l'enunciat més informació. «Em refereixo a quantes lletres té l'alfabet alemany, perquè he vist que n'hi ha una que es diu beta que no apareix en el teclat.»

Em va mirar i em va dir que allò que jo li demanava era molt complex, que no era una qüestió fàcil, ja que depenia d'unes normes gramaticals de la llengua alemanya i que calia tenir coneixements profunds d'aquell idioma per entendre-ho.

Encara vaig fer algun altre intent per fer-me entendre, però va ser en va i, en qüestió de poc temps, la cosa es va complicar tant que fins i tot es feia impossible tornar a començar per donar una darrera oportunitat a la comunicació oral. Probablement, aquell bon home

no havia tocat mai un ordinador personal, i encara gosaria afirmar que mai no s'hi havia acostat, raó per la qual no entenia per què carai un jove informàtic volia saber coses sobre la beta alemanya.

No seria, però, la primera vegada que viuria aquella dificultat de comunicació pròpia del món acadèmic, una dificultat que apareix sovint quan l'expertesa amaga la humilitat de la saviesa. Escrivint aquestes línies em ve al cap una discussió semblant però centrada aquest cop en la sinonímia i en una eina de referència per a la gestió terminològica que tenia per nom Multiterm.

Hauria de passar temps perquè el llenguatge de la informàtica i el llenguatge natural visquessin un maridatge sense retorn que hauria de trasbalsar lentament els fonaments d'una de les activitats intellectuals més antigues de la humanitat com ho és la traducció.

El professor Collado es va jubilar i va tornar al seu país sense deixar cap rastre digne d'esment en els annals de l'EUTI, i fins a la seva marxa jo no recordo haver tornat a intercanviar més paraules amb ell que un hola i adeu després d'aquella estranya conversa que en cap cas no em va deixar indiferent.

El treball és un crim contra la humanitat

El meu director de tesi es deia Frank Borchardt, un professor nord-americà d'origen alemany apassionat pel món de les tecnologies, malgrat que la seva disciplina principal era la filologia anglogermànica. Vivia a Durham, a l'estat de Carolina del Nord, amb un parell de gossos grans que eren la seva principal companyia. Era una persona que excel·lia en el tracte amb la gent, no només per les formes, ja que la seva correcció sempre venia acompanyada d'una conversa adequada amb qui en cada moment es relacionava. Podria arribar a afirmar que tenia la virtut de fer sentir l'altra persona com la més important del món en aquell precís moment.

Quan el vaig conèixer em va impressionar la seva agilitat, malgrat que patia una obesitat mòrbida considerable, i la seva determinació a l'hora de defensar els plantejaments, una manera de fer que venia

reforçada per una veu greu que sovint acabava amb una breu i estrident rialla lapona. Ell creia que les tecnologies tenien un paper important en el camp de l'aprenentatge, especialment en l'aprenentatge de llengües, i aquest va ser el punt en què ens vam trobar. Ell com a director de tesi i jo com a doctorand.

Amb una beca del Govern català em vaig plantar a la Duke University, on en Frank Borchardt tenia la seva activitat acadèmica i investigadora. No havíem tingut gaire temps de parlar sobre l'objecte de la meva investigació, però sí que havíem tingut temps de conèixer-nos en el marc d'un seminari fet en una universitat canària dedicat al disseny de material d'aprenentatge de llengües amb un sistema ideat per ell que es coneixia com a CALIS. Val a dir que jo havia tingut també l'oportunitat de treballar abans amb un sistema similar ideat per una universitat catalana anomenat PEPA MACA. Aquella confluència d'interessos apuntava que hi havia marge per fer camí plegats, com així va ser.

El meu nivell d'anglès era més aviat baix, molt baix, i en Frank Borchard tenia com a llengües d'ús l'anglès i l'alemany, però com a bon humanista que era tenia nocions de llatí i algun coneixement de francès. A això calia sumar-hi que la meva intenció era escriure la tesi en català, tal com li vaig anunciar en la primera trobada que vaig tenir amb ell en terres americanes, i dic «anunciar» perquè per a mi era una decisió no negociable.

Durant els mesos que vaig ser a la Duke University cada divendres a la tarda ens trobàvem al seu despatx i jo li ensenyava i li explicava el que havia escrit i el que havia avançat. Ell mirava aquells textos amb un aparent interès i de tant en tant em feia preguntes aclaridores sobre el sentit de determinades asseveracions. Allà on no arribava el meu anglès tiràvem del francès i de manera esporàdica del llatí. Sempre vaig pensar que per a ell tutoritzar la meva tesi va ser com un *divertimento* que la vida li havia deixat en el camí i val a dir que a mi em proporcionava la seguretat que qualsevol doctorand necessita per arribar a bon port.

En Frank Borchardt va venir a la UAB amb motiu de la defensa de la meva tesi. Era el primer cop que hi venia, i val a dir també que ho va fer amb molt de gust perquè, entre altres coses, era un gran viat-

ger que sentia una gran curiositat per experimentar i conèixer coses noves. Jo el vaig acollir de la millor manera que vaig saber i vaig accedir a cadascun dels seus desitjos no sense posar-hi alguna recança, ja que algunes de les seves demandes no formaven part del meu sistema de valors i atractius culturals. Amb ell vaig anar a veure una cursa de braus a l'antiga plaça de toros Les Arenes de Barcelona i també vaig assistir a un espectacle de flamenc a la sala Los Tarantos, ubicada a la plaça Reial. Ell feia referència insistent a Hemingway pensant que d'aquesta manera estovaria les meves resistències, cosa que no calia, ja que en tenia prou amb veure la seva cara de felicitat.

Encara tornaria un segon cop a la UAB una primavera per fer alguna activitat a la Facultat de Traducció i d'Interpretació que ara mateix no recordo. El que sí que recordo és que el dia 1 de maig d'aquell any el vaig convidar a venir a la manifestació del dia del treball que es feia a Barcelona. Ell era votant del Partit Republicà als Estats Units, encara que no recordo gaires converses de caràcter polític amb ell. Tot i així, era una persona extremament respectuosa amb les opinions dels altres. Jo penso que va decidir venir per la seva innata curiositat per veure coses noves, per conèixer coses diferents i, en certa manera, per l'atractiu de fer-ne alguna que trencava amb els seus estàndards polítics.

Aquell dia vam baixar plegats en tren fins a la plaça de Catalunya de Barcelona i ens vam dirigir cap a la ronda de la Universitat, on s'aplegaven nombroses persones que anaven cap a la manifestació. En Frank Borchardt, però, es va aturar en sec davant d'un cartell de la CNT que estava enganxat en una paret i em va demanar que li traduís el lema que hi apareixia, que deia: «El treball és un crim contra la humanitat». Li va encantar i em va dir que el volia, que se'l volia emportar cap al seu país. Seguint els seus desitjos, vaig anar arrencant el cartell amb molta cura perquè no es fes malbé i l'hi vaig donar.

Vaig veure en Frank Borchardt un temps després a la Duke University, i em va emocionar veure penjat i molt ben enquadernat el cartell que vaig haver d'arrencar aquell 1 de maig d'un carrer de Barcelona amb aquell lema que havia seduït el meu estimat director de tesi: «El treball és un crim contra la humanitat».

No vaig saber de la seva mort fins força temps després, però he de dir que el seu record el tinc guardat a l'armari on servo els records de les persones bones.

Gilles Beaume

L'any 1990 va començar la primera guerra del Golf, un conflicte militar que es va allargar set mesos i que va enfrontar l'Iraq amb un seguit de països liderats pels Estats Units. Va esclatar a l'agost, just abans de l'inici del curs, i en molts llocs del món es van produir protestes contra una guerra que amagava també els interessos pel control del petroli per part de l'imperi nord-americà i els seus aliats.

Feia un parell d'anys que s'havia posat en marxa el programa Erasmus d'intercanvi d'estudiants entre universitats europees i l'arribada d'estudiants de fora va ser un revulsiu de gran impacte en el dia a dia de la vida universitària. Potser per la novetat, potser perquè encara érem joves, potser perquè havia de ser així, fàcilment trobàvem moments i espais per fer una cervesa i parlar i aprendre de mirades que crèiem molt diferents de les nostres. Jo aleshores tenia una mena de contracte similar al de tècnic de recerca d'avui dia i de tant en tant feia classes fora del pla docent del que anomenàvem «Informàtica aplicada a la traducció». Es tractava que els futurs professionals comencessin a dominar el que després batejaríem amb el nom de tecnologies de la traducció, que en aquells moments contemplaven unes poques eines: processament de textos, bases de dades, algun diccionari en CD-ROM i un incipient ús del correu electrònic.

Així vaig conèixer en Gilles Beaume, l'any abans de l'esclat de la guerra, un estudiant de traducció de la Universitat de Rennes de tracte agradable i que frisava per conèixer el món on havia anat a raure en aquella aventura eràsmica. Va ser ell qui em va fer descobrir els còmics del Maki Navaja, que em van fascinar i que vaig incorporar al meu bagatge cultural amb l'emoció que se sent quan hom descobreix una troballa inesperada. Des d'aleshores ens vam

professar una simpatia mútua que s'aniria esllanguint per la distància i el temps.

Amb en Gilles i un grup d'estudiants vam organitzar algunes sortides arreu del país, jo els feia de guia i m'agradava acompanyar-los en aquelles descobertes que en alguns casos eren una novetat també per a mi. Així, vam anar a visitar el Marquet de les Roques i la font del Llor al massís de Sant Llorenç, per anar després a gaudir d'un àpat a base de senglar a la Fonda Rius de Sant Llorenç Savall. També vam conèixer la Colònia Sedó d'Esparreguera, un exemple de colònia obrera vinculada a la revolució industrial catalana. Al capdavall, es tractava de fer-los veure que Catalunya era un territori que anava més enllà de la ciutat de Barcelona.

Les protestes contra la guerra del Golf van ser secundades massivament pel col·lectiu universitari. La majoria de ciutats europees van viure manifestacions de rebuig, i Barcelona va ser una de les ciutats on es van aplegar més persones. A la UAB, els estudiants, conjuntament amb els treballadors, es van activar contra aquella expressió de barbàrie i a l'EUTI es va explorar la possibilitat d'agermanar la protesta amb Rennes, cosa que es va fer aprofitant les incipients tecnologies de la comunicació i amb la col·laboració d'aquell estudiant Erasmus amb qui el curs anterior havia compartit dignes moments de remembrança.

Les assemblees d'estudiants de l'Escola Universitària de Traducció i d'Interpretació de la UAB i de la Universitat de Rennes, convocades el mateix dia a la mateixa hora, van aprovar simultàniament un manifest de rebuig a la guerra.

Una de les primeres lliçons que extrauríem d'aquells fets era que les tecnologies poden esdevenir també una eina de transformació social, i que com a tals poden estar també al servei de les lluites socials a què un sistema capitalista neoliberal i uniformitzador ens aboca inexorablement. Haurien de passar molts anys perquè les tecnologies impregnessin tots els àmbits de la vida fins a arribar a estar al centre d'una lluita pel seu control, una lluita que reprodueix els intents d'un sistema capitalista per apoderar-se de la plusvàlua social que incorpora.

La dimensió del debat sobre l'ús del programari lliure o el privatiu n'és un clar exemple; és un debat ben viu també en el món de la

traducció, perquè els intents de privatització dels mitjans de producció són una constant que cal saber identificar per fer-hi front. Caldrà aprendre a gestionar les contradiccions, d'altra banda inevitables, si ens postulem com a part activa del món que ens toca viure, i caldrà mirar a banda i banda per trobar els Gilles Baume que hi ha per teixir les aliances necessàries.

No sabem en quina mesura les protestes contra la guerra del Golf van influir en el seu curs, probablement poc, o gens, però, com deia el nostre estimat Manuel de Pedrolo: de vegades cal protestar encara que no serveixi per a res.

Avui, quan escrivia aquest text, he posat el nom de Gilles Beaume al cercador, he tingut curiositat per saber què se n'havia fet. L'he reconegut: treballa a la Universitat de Rennes com a responsable de les relacions amb les empreses i institucions públiques.

La vida com a excepció

Vaig néixer a Montcada i Reixac, un dia d'estiu de l'any 1961, deu dies després que es comencés a construir el mur de Berlín. L'estiu següent va tenir lloc la riuada del Vallès, que va afectar molts dels pobles per on passaven els rius Ripoll i Besòs. La meva família vivien de masovers a la planta baixa d'una casa propietat d'uns forners de Barcelona, una casa ubicada molt a la vora de la llera del riu Ripoll. Jo tenia poc més d'un any i no recordo res del que va succeir aquella nit, però l'impacte de la tragèdia que es va viure va acompanyar tota la vida la meva família, ja que va morir molta gent del veïnat i nosaltres vam sobreviure gràcies al meu pare, que va poder fer un forat al sostre i ens va enfilar al pis de dalt. El relat que de manera detallada feia la meva àvia quan parlava d'aquells fets era tan dolorós que ens feia sentir, als qui l'escoltàvem, un nus a la gola, tal com si ho estiguéssim vivint un altre cop.

Tot i això, encara hi vam viure uns anys més, en aquella casa, fins que no ens vam mudar a la que em veuria créixer fins que va tocar d'emancipar-me. La meva és una generació d'aquelles que podríem

anomenar de transició. Érem massa joves per abraçar la bandera dels qui defensaven l'amor lliure, per dir-ho d'alguna manera, i massa grans per poder viure un sistema educatiu que es preveia més interessant del que patíem: classes de més quaranta alumnes, un ús habitual de violència física i psíquica per part de molts docents, classes només de nois, tot en castellà... En definitiva, un món que podríem definir, pel capbaix, com a poc engrescador.

La Montcada dels anys setanta estava molt allunyada de Barcelona, pocs trens i lents, però també hi havia una distància social tan gran que, quan anàvem a la ciutat, ens havíem de mudar. Era com viatjar a un altre món, un món que se suposava més civilitzat.

A Montcada hi havia moltes fàbriques, però també hi quedaven pagesos. Jo els coneixia força perquè el meu pare també s'hi dedicava, al camp, feina que combinava amb una jornada diària a la fàbrica. Els pagesos tenien una estranya manera de gestionar el temps que m'imagino que no devia ser només pròpia de Montcada. Quan volien parlar d'una cosa que havia passat feia temps, però no un temps excessiu, feien servir l'adverbi *abans*. Així, deien «abans, a Montcada, hi havia moltes vinyes». En canvi, hi havia coses, fets, que eren del *temps dels moros*; per tant, eren d'abans de l'*abans* anterior. I encara tenien una manera de referenciar les coses anteriors al *temps dels moros* mitjançant l'expressió *del temps antic*. Hi havia, doncs, coses que podien ser *d'abans*, d'altres que podien ser *del temps dels moros* i unes altres *del temps antic*, sens dubte una manera d'organitzar el temps que els historiadors no van ser capaços de replicar. El meu pare volia que fóssim pagesos, però no va reeixir en el seu objectiu; per contra, una filla i un fill acabaríem estudiant història a la Universitat.

El meu avi i la meva àvia paterns no sabien parlar gaire el castellà i, en el cas de l'àvia, ni tan sols no havia après a llegir ni a escriure; això li havia estat vetat pel fet de ser dona i de classe subalterna. El meu pare va ser escolaritzat en castellà en aquells anys de postguerra, fet que, junt amb el servei militar, li va proporcionar una competència lectoescriptora en una llengua estrangera mentre li era prohibida la seva. La mare, nascuda a l'Aragó, tenia també un bon domini de la llengua castellana, apresa en una escola de monges de

Saragossa on va ser enviada quan va quedar òrfena de mare i de pare.

No recordo en detall com va arribar a les meves mans una gramàtica de Pompeu Fabra de l'editorial Teide. El que recordo és que, en aquells moments, jo creia que per aprendre una llengua n'hi havia prou de conèixer-ne la gramàtica i disposar d'un diccionari. Jo tenia totes dues coses, una gramàtica i un diccionari, tots dos d'en Fabra, que he de dir que em van servir per començar a escriure amb una certa seguretat la llengua que m'havia estat negada a l'escola. Així vaig aprendre a diferenciar les vuit vocals, i a diferenciar les esses, i a separar les síl·labes adequadament, a accentuar correctament, a dominar els diacrítics, a barallar-me amb els pronoms febles, etc. El que em xocava era que, darrere de moltes de les normes gramaticals, hi havia una llarga llista d'excepcions. Era com si els experts no haguessin reeixit a l'hora de domesticar una llengua que era ben viva.

Ara bé, amb el temps, en altres esferes de la meva vida, m'hauria d'acabar sentint més còmode participant de l'excepció que no pas de la norma.

Anys després, em veuria de nou aprenent, amb un manual fotocopiat, a crear i gestionar bases de dades informàtiques per ordinador mentre obria la barrera a les ambulàncies que entraven a les urgències de l'hospital on treballaria uns quants anys. L'atzar m'havia portat a participar en un projecte informàtic que tenia per objectiu l'aprenentatge de la llengua catalana mitjançant l'ús d'ordinadors. Era l'any 1985 i, quan acabava la meva jornada laboral a l'hospital, anava cada tarda a picar el codi informàtic d'aquell projecte, cosa que feia sense cap contrapartida econòmica però amb l'estímul de saber que em servia per conèixer més la meva llengua. Allà vaig descobrir, de la mà de l'estimat Carles Castellanos, que el coneixement d'una llengua no estava reservat només per a les minories.

Amb una pota en les tecnologies i una altra en les humanitats, com a estudiant d'història a la Universitat, vaig anant caminant eixarrancat per la gran distància d'aquests sabers, amb moltes inseguretats, però alhora preparat per acceptar qualsevol repte que em trobés en el camí.

Les tecnologies aplicades a la traducció han estat l'eix sobre el qual ha pivotat la meva activitat, un món no exempt de polèmiques, que ha hagut de vèncer resistències de tota mena, de vegades basades en la por d'allò que ens és desconegut; de vegades lligades a l'esperit luddita que molts humans portem a la sang i que ens fa malfiar de les màquines, o a la dificultat de mesurar amb perspectiva el sentit del que fem en un món que és més viu fora de la universitat que no pas a dins.

Ara que sembla que la tecnologia es mou en una sola direcció com una gran bola que sembla impossible d'aturar, passant per sobre de qualsevol obstacle que es troba al camí, penso que té sentit fer-hi front plegats. No pas per frenar-la, sinó perquè canviï de direcció cap a un món més igualitari i més just. Aquí, la universitat està cridada a recuperar la seva funció crítica en l'àmbit social i a reforçar la seva funció transformadora, un paper que alguns voldrien negar-li.

No em puc estar de dir que per a mi treballar a la Universitat ha estat una gran font d'aprenentatge, un saber que he rebut de moltes i molts companys de feina, no només del professorat, sinó també del PAS i de l'alumnat.

Ara que he deixat la Universitat, en fer balanç, sovint sento que aquella tragèdia llunyana com el temps antic em va fer un supervivent, i que això ha determinat tot el que he viscut. Llunyana és també la síndrome de l'impostor que m'ha acompanyat a vegades, i que s'ha anat transformant en una sensació de desencaix que és potser la condició de qui viu la vida com una excepció. Una sensació que tan bé expressen les paraules del poeta de Roda de Ter quan diu que «la juguesca la faig amb mi mateix i el resultat que n'espero no passa d'un precari equilibri entre el que tinc i allò que sé clarament que voldria».

San Juan del Sur, Nicaragua, 10 d'octubre de 2022